

Stockholms universitet

Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria

Litteraturvetenskap

# **”Shouldn’t I be in your position?”**

En studie av klass och kön i Marie Lus Legendtrilogi

Anna Lagerqvist

kandidatuppsats

handledare: Magnus Öhrn

VT 14

## **Abstract**

Syftet med uppsatsen är att studera de två huvudkaraktärerna i Marie Lus Legendtrilogi för att undersöka om och i så fall hur deras egenskaper är formade av deras klass- och könstillhörighet, vad som möjliggör eller orsakar deras klassresor samt hur de påverkas av att röra sig mellan olika samhällsklasser. Studiens teoretiska utgångspunkt är att det inte enbart går att analysera en maktordning utan att även ta hänsyn till andra maktordningar.

Jag har utgått ifrån Maria Nikolajevas uppställning av stereotypa manliga och kvinnliga egenskaper, Roberta Seelinger Trites teorier om hur makt fungerar både förtryckande och frigörande för subjektet, samt Sanna Lehtonens teorier om normbildning kring klass som identitetskategori.

I uppsatsen kommer jag fram till att karaktärernas egenskaper är mer kopplade till deras klass, och mindre till deras kön. Flickan från överklassen sätter större värde på sig själv, medan pojken från underklassen värderar sig själv lägre. Hon har även haft tillgång till utbildning som gjort henne snabb, stark och rationell, medan han inte är lika tränad som hon är och därmed mer känslostyrd.

Klassresor möjliggörs av socialt och kulturellt kapital samt trogenhet gentemot landet de lever i.

Karaktärerna påverkas av möten med andra klasser på så sätt att de omvärderar synen på sig själva samt förhandlar med den makt de blivit tilldelade.

## Innehåll

1	Inledning.....	4
1.1	Bakgrund.....	4
1.2	Syfte och frågeställning .....	5
1.3	Teori.....	5
1.4	Tidigare forskning.....	8
1.5	Metod och material .....	9
2	Analys.....	10
2.1	Republiken .....	10
2.2	Karaktärer.....	12
2.2.1	Synen på jaget.....	12
2.2.2	Brottslighet .....	14
2.2.3	Synen på Republiken .....	15
2.2.4	Familj och beskydd.....	17
2.2.5	Utbildning, fysik och självkontroll.....	18
2.3	Klassresor.....	20
2.4	Efter klassresorna.....	22
3	Avslutande diskussion.....	27
4	Sammanfattning .....	31
5	Käll- och litteraturförteckning.....	32
5.1	Skönlitteratur.....	32
5.2	Sekundärlitteratur.....	32
5.3	Otryckta källor .....	32

## 1 Inledning

Utopier och dystopier har länge varit ett sätt att framföra samhällskritik, och de senaste åren har genren fullkomligt exploderat i utgivningen för unga vuxna.<sup>1</sup> Även om berättelserna skildrar en framtid är det tydligt att kritiken som framförs riktas mot den tid då böckerna skrivits, och att de har ett omvandlande syfte.<sup>2</sup>

Genren utgör en möjlighet för unga människor att förstå den verklighet de själva lever i.<sup>3</sup> Utopiska eller dystopiska berättelser uppmanar barn och unga till att reflektera över deras egna situationer, och kan hjälpa dem att se orättvisor i deras egen tillvaro.<sup>4</sup> Därför är det viktigt att granska vad dessa texter förmedlar.

Åsa Arping har i artikeln ”Folkhemmet tur och retur” reflekterat över varför det görs så få studier som analyserar klass i litteratur idag. De studier som görs studerar främst arbetarlitteratur, trots att också annan litteratur skulle behöva klassanalyser.<sup>5</sup>

Marie Lus Legendtrilogi är en delvis dystopisk serie som skildrar ett samhälle med distinkta klassklyftor, vilket gör det intressant att analysera hur karaktärerna är kopplade till sin klasstillhörighet. Eftersom olika maktordningar är beroende av varandra har jag valt att även inkludera genus i analysen.

### 1.1 Bakgrund

Uttrycket utopi myntades i Thomas Moores *Utopia* som kom ut 1516. I romanen beskrivs ett samhälle som är ”perfekt” – det vill säga är någon form av drömsamhälle både politiskt och socialt sett – en utopi. Motsatsen till en utopi – alltså ett mardrömssamhälle – kallas för en dystopi eller en anti-utopi.<sup>6</sup>

I vuxenlitteratur används utopin närmast som en form av satir som kritiserar rådande samhällsklimat.<sup>7</sup> Det som visas är inte en ideal värld i egentlig mening, utan snarare en ideal värld i ironisk mening.<sup>8</sup> Dystopin har även den en lång historia av att användas som

---

<sup>1</sup> Balaka Basu, Katherine R. Broad och Carrie Hintz, ”Introduction” i *Contemporary dystopian fiction for young adults: Brave new teenagers*, red: Balaka Basu, Katherine R. Broad och Carrie Hintz (New York 2013), s. 1.

<sup>2</sup> Clare Bradford, Kerry Mallan, John Stephens och Robyn McCallum, *New world orders in contemporary children's literature: Utopian transformations* (Basingstoke 2011), s. 8.

<sup>3</sup> Basu, Broad och Hintz, s. 1.

<sup>4</sup> Carrie Hintz och Elaine Ostry, ”Introduction” i *Utopian and dystopian writing for children and young adults*, red: Carrie Hintz och Elaine Ostry (New York 2003), s. 1-8.

<sup>5</sup> Åsa Arping, ”Folkhemmet tur och retur” i *Genusvetenskapliga litteraturanalyser*, 2 uppl., red: Åsa Arping och Anna Nordentstam (Lund 2010), s. 211ff.

<sup>6</sup> <http://www.ne.se/utopi/337158> och <http://www.ne.se/dystopi>.

<sup>7</sup> Sarah Ljungquist, *Den litterära utopin och dystopin i Sverige 1734-1940* (Hedemora 2001), s. 30.

<sup>8</sup> *Ibid.*, s. 63.

samhällskritik, till exempel i Jonathan Swifts *Gulliver's Travels* (1726), H. G. Wells *The Time Machine* (1895), George Orwells *Nineteen Eighty-Four* (1949), eller den svenska *Kallockain* (1940) av Karin Boye. Under de senaste åren har dystopin blivit ett populärt inslag i ungdomslitteratur.<sup>9</sup>

Moorens *Utopia* visar att en persons utopi kan vara en annan persons dystopi, och utifrån det diskuterar Carrie Hintz och Elaine Ostry i *Utopian and dystopian writing for children and young adults* (2003) vari en texts dystopiska status egentligen finns. De menar att den bestäms av olika saker – arbetets form, författarens intentioner, karaktärernas åsikter och läsarens egna reaktioner. Ett samhälle kan skildras som både bra och dåligt beroende på ur vems perspektiv läsaren får uppleva det. De menar även att samhället i boken måste vara skapat med någon form av medvetenhet för att det ska benämnas som utopiskt eller dystopiskt – alla böcker som skildrar bra samhällen är inte utopier.<sup>10</sup>

Som jag tidigare nämnt innehåller Marie Lus Legendtrilogi både dystopiska och utopiska drag. Det gör det diskutabelt om den går att se som en renodlad dystopi. Att ett samhälles dystopiska status skiftar beroende på vems perspektiv samhället skildras ur märks även i denna berättelse. Jag väljer dock att benämna samhället i böckerna som dystopiskt, eftersom jag anser att mycket av bokens fokus – främst genom karaktärerna ur de lägre klasserna – snarare ligger på karaktärernas missnöje med samhällsordningen.

## 1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med den här studien är att göra en intersektionell analys av Legendtrilogin där fokus ligger på klass och kön. Mer specifikt vill jag besvara frågeställningarna:

- På vilket sätt är de två huvudkaraktärernas identiteter formade av deras klass- och könstillhörigheter?
- Vad möjliggör eller orsakar klassresor i berättelsen?
- Hur påverkas de två huvudkaraktärernas identiteter av att röra sig mellan klasser?

## 1.3 Teori

Studiens teoretiska utgångspunkt ligger i att maktordningar som till exempel klass, kön, sexualitet, nationalitet och ålder är något som är avgörande för subjektet. För att ge en så rättvis

---

<sup>9</sup> Basu, Broad och Hintz, s. 1.

<sup>10</sup> Hintz och Ostry, s. 3f.

bild som möjligt bör inte analysen av en maktordning friläggas utan att även förhålla sig till andra maktordningar.<sup>11</sup>

Roberta Seelinger Trites har i *Disturbing the universe: Power and repression in adolescent literature* (2000) analyserat ungdomsromaner utifrån Michel Foucaults idéer om makt. Hon skriver:

Power is a force that operates within the subject and upon the subject in adolescent literature; teenagers are repressed as well as liberated by their own power and by the power of the social forces that surround them in these books.<sup>12</sup>

Hon menar alltså att makt kan fungera både förtryckande och frigörande för subjektet och skriver även att makt alltid möts av motstånd av olika slag.<sup>13</sup>

Förhandlande inom olika maktdiskurser är en förutsättning för mognadsprocessen, menar Trites. Ungdomar behöver uppleva både makt och maktlöshet för att kunna utvecklas och hitta sin egen plats i makthierarkin.<sup>14</sup>

Sanna Lehtonen har i artikeln "'I'm glad I was designed': Un/doing gender and class in Susan Price's 'Odin Trilogy'" (2012) utgått från Michel Foucaults teori om att det finns en bild av vad som är normalt och vad som inte är det. Hon har kopplat samman detta med Judith Butlers teori om att genus är något som är baserat på sociala normer och fungerar som ett slags skådespel. Normerna bestämmer vem som är "human" och "less-than-human" och en person är beroende av att bli igenkänd som "human" för att vara en socialt livskraftig varelse.<sup>15</sup>

Lehtonen menar att detta synsätt även går att applicera på sociala klasser som en form av identitetskategorier. I serien hon läst straffas överträdandet av normer med att den normöverskridande personen berövas sina samhälleliga rättigheter.<sup>16</sup> Ibland kan det dock vara viktigare för en person att visa vem den är, än att följa de normer som finns. Även om brytningen mot normerna leder till social utfrysning kan det vara viktigare för personen att följa det hen själv tror på, än att följa de normer som finns.<sup>17</sup>

---

<sup>11</sup> Nina Lykke, "Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusforskningen" i *Kvinnovetenskaplig Tidskrift* 2003:1, s. 48.

<sup>12</sup> Roberta Seelinger Trites, *Disturbing the universe: Power and repression in adolescent literature* (Iowa City 2000), s. 7.

<sup>13</sup> *Ibid.*, s. 79.

<sup>14</sup> *Ibid.*, s. x.

<sup>15</sup> Sanna Lehtonen, "'I'm glad I was designed': Un/doing gender and class in Susan Price's 'Odin Trilogy'" i *Children's Literature in Education* 2012:43 s. 244.

<sup>16</sup> *Ibid.*, s. 244f.

<sup>17</sup> *Ibid.*, s. 256.

Lehtonen har även utgått från Bev Skeggs applicering av Pierre Bourdieus teorier om ekonomiskt och kulturellt kapital. Enligt Lehtonen menar Skeggs att i klassamhällen är inte bara det ekonomiska kapitalet ojämnt fördelat, utan även det kulturella. Vissa sorters kulturellt kapital – till exempel mode och utbildning – finns bara tillgängligt för de klasser som har råd med dem.<sup>18</sup> Kvinnor köper sina kvinnliga attribut, och kvinnlighet blir därför en klassfråga. Lehtonen skriver att även om något betraktas som valfritt är personerna begränsade till att välja det som ses som rätt, det vill säga det som är norm. Om personen väljer fel blir den betraktad som ”less-than-human”.<sup>19</sup> Lägre klasser blir betraktade som ”less-than-human”, eftersom de inte kan följa överklassens normer – vilka alltså blir även de lägre klassernas normer.<sup>20</sup>

Lehtonen tar även upp ”class cross-dressers” – personer som uppträder som en annan klass än personernas ursprungliga klasstillhörighet antingen frivilligt eller ofrivilligt – och menar att de döljer sin ursprungliga identitet genom att klä sig som någon annan, men aldrig kan byta ut sin ”sanna” identitet. Även om de anpassar sig till den nya klassen kommer de alltid behålla de egenskaper som blivit formade av deras tidigare klasstillhörighet.<sup>21</sup>

Maria Nikolajeva har i *Barnbokens byggklossar* (2004) granskat personskildringar och vilka egenskaper som knyts till ett visst kön i barn- och ungdomslitteratur. Hon har gjort upp ett schema över hur manliga och kvinnliga stereotyper ser ut, där hon ställt upp egenskaperna som en form av motsatser. Schemat ser ut såhär:<sup>22</sup>

#### **Män/Pojkar**

Starka  
Våldsamma  
Känslokalla, hårda  
Aggressiva  
Tävlande  
Rovgiriga  
Skyddande  
Självständiga  
Aktiva  
Analyserande  
Tänker kvantitativt  
Rationella  
Och så vidare

#### **Kvinnor/flickor**

Vackra  
Aggressionshämjade  
Emotionella, milda  
Lydiga  
Självupppoffrande  
Omtänksamma, omsorgsfulla  
Sårbara  
Beroende  
Passiva  
Syntetiserande  
Tänker kvalitativt  
Intuitiva

Nikolajeva skriver även att manliga karaktärer uppmuntras till att bli mer självständiga och aktiva, medan kvinnliga karaktärer som har manliga drag pressas ”ned” i en kvinnlig stereotyp.

---

<sup>18</sup> Lehtonen, s. 244.

<sup>19</sup> Ibid., s. 246f.

<sup>20</sup> Ibid., s. 258.

<sup>21</sup> Ibid., s. 249.

<sup>22</sup> Maria Nikolajeva, *Barnbokens byggklossar*, 2 uppl. (Lund 2004) s. 129.

Enligt Nikolajeva är fantasy och science fiction de enda genrer som kan skildra kvinnor som är fria från stereotypi.<sup>23</sup> Dock ger Nikolajeva aldrig några exempel på detta.

Precis som Legendtrilogin inte är någon renodlad dystopi, är den heller inte en renodlad science fiction-berättelse. Dock innehåller den definitivt inslag av science fiction, eftersom den utspelar sig i en framtid där samhället är långt mer teknologiskt avancerad än den tid vi lever i idag – om än inte orimligt långt framskriden.

Nikolajeva tar även upp begreppet ”hero in drag”, som syftar till att kvinnor som skildras som aktiva och starka ofta innehar ensidigt manliga egenskaper, och snarare fungerar som en man som författaren bytt kön på.<sup>24</sup>

Den här typen av kategorisering som Nikolajeva är problematisk – dels eftersom egenskaperna i schemat inte nödvändigtvis är motsatser. Det här kommer jag dock återkomma till i slutdiskussionen.

#### 1.4 Tidigare forskning

Eftersom Legendtrilogin är så pass ny har ingen tidigare forskning gjorts på den. Däremot finns det en hel del forskat på dystopier för barn och ungdomar – om än inte speciellt mycket inriktat på klass eller genus.

I *New world orders in contemporary children's literature: Utopian transformations* (2011) skriver Clare Bradford, Kerry Mallan, John Stephens och Robyn McCallum om hur texter för barn och unga har reagerat på ekonomiska, kulturella och politiska rörelser under de senaste åren. De skriver att utopiska eller dystopiska teman används med ett omvandlande syfte. Det utopiska eller dystopiska inslaget föreslår eller antyder nya politiska och sociala arrangemang genom att föreställa nya världsordningar.<sup>25</sup>

*Contemporary dystopian fiction for young adults: Brave new teenagers* (2013) är en antologi redigerad av Balaka Basu, Katherine R. Broad och Carrie Hintz. Texterna i boken undersöker dystopier utifrån tre områden: kan dystopier ses som didaktiska? Är den politiska kritik de presenterar konservativ eller radikal? Samt finns det något utbildande syfte med böckerna eller söker de endast kommersiell framgång?<sup>26</sup>

---

<sup>23</sup> Nikolajeva, s. 130.

<sup>24</sup> Ibid., s. 133.

<sup>25</sup> Bradford et al., s. 6.

<sup>26</sup> Basu, Broad och Hintz, s. 5ff.



Även *Utopian and dystopian writing for children and young adults* är en antologi, redigerad av Carrie Hintz och Elaine Ostry. Den här bokens texter är inriktade på hur den utopiska eller dystopiska världen är uppbyggd, hur karaktärerna tar sig dit och hur samhällena fungerar.<sup>27</sup>

I Sverige har i princip ingen forskning gjorts på dystopier för ungdomar. Däremot har Sarah Ljungquist i boken *Den litterära utopin och dystopin i Sverige 1734 – 1940* (2001) kartlagt svenska utopier och dystopier för vuxna, och undersökt hur dessa svenska verk förhåller sig till utländska verk. Denna bok har dock inte varit speciellt relevant för analysen, förutom när det gäller att placera Legendtrilogin i en genre.

## 1.5 Metod och material

Marie Lus Legendtrilogi består av: *Legend* (2011), *Prodigy* (2013) och *Champion* (2013). Jag har valt att inte inkludera novellen ”Life before Legend” (2013), eftersom den är fristående från huvudberättelsen och istället behandlar tiden innan historien i trilogin börjar.

Legendtrilogin utspelar sig år 2132 på den nordamerikanska kontinenten. Stora delar av kontinenten har blivit översvämmade och en konflikt om vem som ska bo var utbryter. Konflikten utvecklas snart till ett fullskaligt krig där Republiken står på ena sidan och Kolonierna på den andra. Amerikas förenta stater finns inte längre, men lever fortfarande som en dröm hos rebellgruppen Patrioterna. De karaktärer vi får följa i berättelsen bor i Republiken, vilket alltså är det samhälle som i första hand skildras.

Analysen är avgränsad till främst två karaktärer, June och Day, som även är böckernas huvudkaraktärer. Berättelsen berättas ur deras perspektiv, med vartannat kapitel fokuserat på Day och vartannat kapitel fokuserat på June. Day och June kommer presenteras närmare under avsnittet som heter ”Karaktärer”.

---

<sup>27</sup> Hintz och Ostry, s. 1ff.

## 2 Analys

### 2.1 Republiken

Samhället i Legendtrilogin är väldigt hierarkiskt, med de rika på toppen och de fattiga i botten. Här finns ingen medelklass, utan antingen tillhör invånarna överklassen eller underklassen.

Klasserna är strikt geografiskt uppdelade i olika sektorer. De rika människorna som innehar höga befattningar inom till exempel militären eller kongressen bor i juvelsektorerna – de rika sektorerna. Här är säkerheten högre än i de fattiga sektorerna, där de som har yrken med lägre status och lön bor.

Vilket yrke människorna i Republiken har – och därmed även vilken klass de tillhör – bestäms av hur de presterar under the Trials. Det är några tester som alla i Republiken genomgår när de fyller tio. Det som prövas är kunskap, psyke och fysik. De olika yrken som finns fördelas officiellt utefter vilken poäng du får under the Trials. Det ger med andra ord sken av att det inte spelar någon roll inom vilken samhällsklass du är född – att du har makt att skapa din egen lycka. I praktiken spelar dock den deltagande personens bakgrund mycket stor roll. Dels har barn från den övre klassen lättare för att klara the Trials. Deras föräldrar har högre utbildning och därmed större möjlighet att lära dem saker innan the Trials. De rika barnen lever under förutsättningar som gör att de kan lägga mer fokus på att göra sig redo inför the Trials och har större tillgång till mat som bygger starka kroppar.

Detta skulle kunna ses som en kritik mot synsättet att alla är sin egen lyckas smed. Republiken vill göra tydligt att om du lyckas bra under the Trials får du lycka och rikedom, och om du inte lyckas har du inte arbetat tillräckligt hårt. Dock visar det sig att det i slutändan ändå är de rika barnen som premieras. Det är en form av kritik som Lehtonen menar dyker upp även i den trilogi hon undersökt.<sup>28</sup>

Utöver att de rika barnen har förutsättningar som gör the Trials lättare för dem, favoriserar the Trials dem rika barnen. Trilogins två huvudpersoner Day och June kommer från olika samhällsklasser, men båda två får full poäng på the Trials. Day, som kommer från den undre klassen, skickas till ett laboratorium där det tas prover och experimenteras på honom. June, som kommer från den övre klassen, hyllas som Republikens underbarn och växer upp med att hon kan få allt hon vill ha. Tvetydigheten i the Trials illustreras även av Day i följande citat, vilket han säger precis efter att han fått veta att även han fått maxpoäng under the Trials: ”Doesn’t make sense. Shouldn’t I be in your position? Isn’t that the point of your precious Trial?”<sup>29</sup> Dock

---

<sup>28</sup> Lehtonen, s. 248.

<sup>29</sup> Marie Lu, *Legend* (New York 2011), hädanefter endast *Legend*, s. 201.

finns det exempel i böckerna på personer som ursprungligen kommer från överklassen, men som efter the Trials har jobb med låg status.

Förutom ekonomiska tillgångar väntar även andra privilegier för de rika barn som tar sig genom the Trials med höga poäng – bland annat utbildning och pestvaccinering.

Pesten har i berättelsen flera funktioner. Republiken släpper ut pesten i dem fattiga sektorerna och ser till så att de som bor i dem rika sektorerna får vaccin redan innan den bryter ut. Pesten blir dock inte bara en sjukdom, utan även något som än mer segregerar de olika klasserna. Den används inte bara för att kontrollera underklassen, utan även överklassen.

Genom att binda den undre klassens uppmärksamhet vid pesten undviks de uppror som tidigare skakat dem fattiga sektorerna i Republiken. Den övre klassen blir inlåst i sin bubbla där allt är bra, och får aldrig möjlighet att se hur människorna i de fattiga sektorerna bor eller har det. Båda klasserna hålls på så vis från att göra uppror mot Republikens hårda styre.

Både the Trials och pesten fungerar även som en sorts kontroll av de fattiga sektorernas tillväxt. Fattiga barn och sjuka rensas ut för att inte bli för många – och därmed okontrollerbara. Enligt Lehtonen skulle alltså de styrande i Republiken anse att de kan rensa ut människor från de fattiga sektorerna eftersom Republiken ser den lägre klassen som ”less-than-human”. Det gör de eftersom de fattiga omöjligt kan nå upp till överklassens ideal.

Synen på de fattiga som att de inte är riktiga människor är närvarande genom hela berättelsen. Ett exempel är pesten, ett annat att Republiken rättfärdigar experimenterandet på Day med att han kommer från en fattig sektor. Syftet med experimenten är att ta reda på varför han är smartare och har bättre fysik än andra barn – något som Republiken ska kunna använda för att skapa supersoldater.

Enligt Lehtons tolkning av Skeggs är utbildning endast något som är tillgängligt för de som kan betala för den. I Republiken behöver ingen betala för sin utbildning, men ändå stämmer det att utbildning endast är tillgängligt för en viss samhällsklass. Eftersom utbildning fördelas utifrån barnens resultat på the Trials, och the Trials premierar barn från den övre samhällsklassen betyder det även att det är övervägande rika barn som får gå i skolan.

I Republiken råder total planekonomi – vilket är en stark kontrast till Kolonierna, där även polis, skola och sjukvård ägs av företag. För att få hjälp av polisen måste invånarna i Kolonierna betala avgiften till det företag de tillhör. Där måste alla tillhöra ett företag. Trots skillnaderna i hur länderna styrs verkar klassegregationen i Kolonierna vara lika stor som i Republiken.<sup>30</sup>

---

<sup>30</sup> Hur Kolonierna styrs och hur klassegregationen ser ut beskrivs aldrig ingående i böckerna. Därför kan jag inte uttala mig definitivt om hur det är där.

Den här typen av klasskonflikter är ett vanligt motiv i dystopier för ungdomar. Precis som i till exempel Suzanne Collins *The Hunger Games* (2008), Veronica Roths *Divergent* (2011), Tahereh Mafis *Shatter Me* (2011) eller Lauren Olivers *Delirium* (2011) finns heller ingen medelklass. Istället är det ett väldigt polariserat klassamhälle som skildras, där överklassen privilegieras på underklassens bekostnad.

## 2.2 Karaktärer

Som jag tidigare nämnt har jag valt att begränsa analysen till två karaktärer, vilka är bokens huvudkaraktärer:

**Day** betraktas som folkets hjälte. Han är född i slummen, men efter att ha hjälpt Republikens Elektor blir han försedd med en lägenhet i de finare kvarteren.

**June** är född och uppvuxen i en rik sektor och är skolad till agent. Hon skickas ut i slumkvarteren för hitta och fångsla Day, men blir istället förälskad i honom. När hon räddar Day från att avrättas tvingas hon lämna sin lägenhet och sin höga ställning bakom sig.

Jag kommer även kort nämna fyra andra karaktärer: Tess som är Days vän, Metias som är Junes bror, Eden som är Days bror och Thomas som är vän till Metias.

### 2.2.1 Synen på jaget

Day är den karaktär som presenteras först i trilogin. Han är redan från början väldigt känslös. När berättelsen börjar är det fem år sedan han blivit tagen från sin familj. Officiellt blev han underkänd på sina Trials och har fått åka till ett arbetsläger. Inofficiellt fick han maxpoäng och skickades till ett laboratorium för att experimenteras på. Trots att det var meningen att han skulle dö, lyckades Day fly och lever nu på gatan.

Day är väldigt noga med att övervaka sin familj – hur de mår, vad de gör, vad han kan göra för dem. Han håller sig alltid i sin gamla sektor även när pesten härjar i området och det hade varit säkrare för honom och hans vän Tess att fly.

Under en period då pesten härjar tycker han istället att det är extra viktigt att finnas i närheten ifall någon i hans familj skulle bli smittad. I början av *Legend* försöker Tess övertala honom att de ska ta sig bort från området, men Day är motstridig:

[Day:] "One night a week, remember? Just let me check up on them one night a week."

[Tess:] "Yeah. You've been coming here *every* night this week."

"I just want to make sure they're okay."

"What if you get sick?"

”I’ll take my chances.”<sup>31</sup>

Efter att Day skadat sig så illa att han inte vaknar upp förrän två dagar senare är det första han säger: ”Where am I? Are you all right?” till Tess.<sup>32</sup> Trots att han själv är skadad, bryr han sig i första hand om henne och inte sig själv.

Enligt Nikolajevas schema är självuppoffrande listat som en stereotyp kvinnlig egenskap. Day värderar både Tess och sin familjs välbefinnande framför sitt eget – vilket alltså skulle vara stereotypiskt kvinnligt. Hans omsorg handlar i första hand snarare om att förse familjen med mat och pengar – men han vill även skydda dem rent fysiskt. Han är med andras ord både omhändertagande – enligt Nikolajevas schema kvinnligt – och skyddande – enligt Nikolajevas schema manligt. Det märks alltså redan här att han varken har ensidigt manliga egenskaper eller ensidigt kvinnliga egenskaper.

Det går även att se utifrån ett klassperspektiv. Lehtonen skriver att de övre klasserna inte ser dem undre klasserna som riktiga människor så länge som de inte når upp till överklassens normer. Här blir det även tydligt att de lägre klasserna inte ens ser sig själva som riktiga människor. Day sätter inget värde på sig själv. En utav normerna för överklassen är höga poäng på the Trials, vilket Day inte vet om att han fått. Han tror att han blivit underkänd, och därmed inte nått upp till dem normer som gör att han ses som en riktig person. Därför värderar han inte heller sig själv speciellt högt.

Om vi jämför hans syn på sig själv, med hur June – som är uppvuxen som Republikens underbarn – ser på sig själv är det stora skillnader. Hon är officiellt den enda som fått maxpoäng på the Trials, och har därmed vuxit upp med att hon kan komma undan med vad som helst. När läsaren först får möta henne är hon hos dekanens sekreterares. Sekreteraren säger:

”Let’s get something straight, Ms. Iparis [...] You may think you’re very smart. You may think your perfect grades earn you some sort of special treatment. You may even think you have fans at this school.”<sup>33</sup>

Varpå June tänker:

I nod, because that’s what she wants me to do. But she’s wrong. I don’t just *think* I’m smart. I’m the only person in the entire Republic with a perfect 1500 score on her Trial.[...] I *am* smart.<sup>34</sup>

---

<sup>31</sup> *Legend*, s. 3. Kursiv i original.

<sup>32</sup> *Ibid.*, s. 51.

<sup>33</sup> *Ibid.*, s. 12.

<sup>34</sup> *Ibid.*, s. 12f. Kursiv i original.

June ser sig själv som bäst och viktigast. När hon vaknar upp efter att ha hamnat i ett gatuslagsmål tillsammans med Day och Tess fokuserar hon främst på sig själv och sina skador – jämfört med Day som frågar om hur Tess mår först. June bryr sig över huvud taget inte om att fråga hur de andra mår.

Här finns en romantiserad bild av den undre klassen som omhändertagande och självuppoftande, och en cynisk bild av överklassen som egoistisk och osympatisk.

### 2.2.2 Brottslighet

Presentationen av June börjar med: ”I’m sitting in my dean secretary’s office. Again. [...] *The Republic’s favorite little prodigy is in trouble again.*”<sup>35</sup> Hon introduceras med en gång som bråkstake. Hon anser själv att hon är bättre än andra, vilket illustreras i citatet ”I don’t just *think* I’m smart. I’m the only person in the entire Republic with a perfect 1500 score on her Trial.[...] *I am smart.*”<sup>36</sup>

Läsaren får tidigt veta att Day är en brottsling, men han beskrivs inte som bråkig på samma sätt som June blir beskriven. June bryter mot regler dels för att hon är understimulerad och dels för att hon anser sig stå över reglerna. Hon tycker inte att hon i skolan får den träning som hennes framtida yrke kommer kräva, och bryter mot regler för att hon ska kunna förbättras.

June skickas till dekanen för att hon har klättrat upp för en byggnad. Hon tänker:

[I]f I feel like my afternoon drills aren’t teaching me enough about how to climb walls while carrying weapons, then... well, it wasn’t *my* fault I had to scale the side of a nineteen-story building with a XM-621 gun strapped to my back. It was self-improvement, for the sake of my country.<sup>37</sup>

Medan June bryter mot regler för att förbättras för sitt land, begår Day brott ibland för att framföra en form av kritik gentemot Republiken, och ibland för att skydda eller hämnas sin familj.

Days brott sträcker sig från allt från att vandalisera luftskepp och militära byggnader för att förhindra Republikens deltagande i kriget, till att bryta sig in i banker och butiker för att stjäla

---

<sup>35</sup> *Legend*, s. 11. Kursiv i original.

<sup>36</sup> *Ibid.*, s. 12f. Kursiv i original.

<sup>37</sup> *Ibid.*, s. 13. Kursiv i original.

pengar, mat eller pestmedicin. June uttrycker vid ett tillfälle att ”[m]ost of Day’s past crimes involve saving people”.<sup>38</sup>

När Day beskriver sitt första brott – vilket var att tända eld på polisstationen – berättar han att han gjorde det för att hans pappa blev tagen till polisstationen på förhör, och sedan kom tillbaka med ”two broken arms, his face bloody and bruised”.<sup>39</sup> Dådet kan ses både som en form av samhällskritik – att hans oskyldiga pappa blir slagen av poliser som borde finns där för att skydda dem mot brottslingar, inte skada oskyldiga – eller som ett för Day sätt att hämnas sin familj.

### 2.2.3 Synen på Republiken

Day är förbittrad och väldigt negativt inställd gentemot Republiken. June kan i början inte alls tro att Republiken är så dålig som Day tycker att den är. June älskar Republiken, och blir chockad när hon upptäcker att allt inte är så som hon tidigare trodde.

Medan June vuxit upp med att Republiken ständigt har bekräftat henne, har Day haft en helt annan upplevelse. Den erfarenhet Day har av Republiken är istället att den försökt döda honom och tagit barn och föräldrar från deras familjer. June har alltid haft allt hon behövt eller velat ha, medan Day ständigt har fått kämpa för att ha något att äta. Vid tillfällena när han haft något att äta har det ibland hänt att han blivit fråntagen den mat han har.

Junes vilja att tro gott om Republiken märks tydligt i de konversationer hon har med Day då han avslöjar sina misstankar om Republiken:

“The plague. I know you rich folks have it easy–new plague vaccinations every year and whatever meds you need. [...] [H]aven’t you wondered why it never goes away? Or why it comes back so regularly? [...] [W]hat are they pumping into the sectors?”<sup>40</sup>

June svarar: ”You think the Republic is *intentionally* poisoning people? Day, you’re on dangerous ground.”<sup>41</sup> och avfärdar honom med ett ”You’re delirious”.<sup>42</sup>

June blir illa berörd av Days anklagelser mot Republiken. Senare uttrycker hon: ”The thought of [Day]–and his accusation against the Republic, that the Republic creates the plagues, kills kids who fail the Trial–fills me with rage.”<sup>43</sup>

---

<sup>38</sup> *Legend*, s. 123. Kursiv i original.

<sup>39</sup> *Ibid.*, s. 22.

<sup>40</sup> *Ibid.*, s. 202.

<sup>41</sup> *Ibid.* Kursiv i original.

<sup>42</sup> *Ibid.*, s. 203.

<sup>43</sup> *Ibid.*, s. 210.

När June lyckas bekräfta Days misstankar om att Republiken sprider pest i de fattiga sektorerna blir hon chockad. ”And behind the plague is the Republic itself. The country I used to be proud of. The country that experiments on and kills children who fail the Trial.” tänker hon.<sup>44</sup>

Days misstänksamhet mot Republiken märks när han vid ett tillfälle bråkar med June. June menar att med den nye Elektorn kommer Republiken kunna bli bättre, medan Day inte alls vill tro henne:

[June:] ”You can’t lump everyone into the same category, Day. Not everyone working for the Republic is evil. What about me? Or my brother and parents? There *are* good people in the government—and they’re the ones who can spearhead permanent changes for the Republic.”

[Day:] ”How can you possibly defend the government after everything they’ve done to you? How could you not want to see the Republic collapse?”<sup>45</sup>

Day anser att Junes uppväxt varit enklare än hans egen – då hon haft fri tillgång till mat och skydd, vilket han inte haft. Han menar att detta skulle vara direkt kopplat till Junes förmåga att rättfärdiga det Republiken gjort:

”It’s so easy for you to say that, isn’t it, when you’ve lived your entire life in one of their high-rise palaces? I bet you wouldn’t be so quick to logic it all out if you’d spent your life digging up trash to eat in the slums. *Would you?*”<sup>46</sup>

Vid ett tillfälle i *Legend* reflekterar June över varför Day blivit behandlad av Republiken på ett annorlunda sätt än vad hon blivit. Hon ställer sig frågan om de hade sett något i Day som hade gjort det mer riskfyllt att utbilda honom, vilket jag skulle vilja koppla mer allmänt till hans klassbakgrund.<sup>47</sup> Är det så att det är mer riskfyllt att utbilda barn från den undre klassen, för att kunskap ger ett visst mått makt som gör det möjligt för dem att förändra Republiken på ett annat sätt än om de inte blir utbildade?

Även här tycker jag att ett genusperspektiv är relevant. Day får vara aktivt ifrågasättande och aggressiv, medan June är mer passiv och inte ifrågasätter, utan lyder Republiken fram till att Day (alltså en manlig karaktär) leder in henne på rätt spår. Här följer både Day och June Nikolajevas stereotyper. Day leder June till att ifrågasätta Republiken mer.

---

<sup>44</sup> *Legend*, s. 250.

<sup>45</sup> Marie Lu, *Prodigy* (New York 2013), hädanefter endast *Prodigy*, s. 252. Kursiv i original.

<sup>46</sup> *Ibid.*, s. 254. Kursiv i original.

<sup>47</sup> *Legend*, s. 202.



#### 2.2.4 Familj och beskydd

En intressant skillnad mellan de två karaktärerna är hur de ser på sina familjer. Både Days och Junes familjer presenteras huvudsakligen i tillbakablickar, då båda karaktärernas familjer antingen är döda när berättelsen börjar eller dör i första boken.

Day är uppvuxen i en familj där pappan jobbar vid fronten och mamman jobbar på någon form av fabrik. Pappan är bortrest i längre perioder. Mamman är alltså den som huvudsakligen tar hand om Day och hans bröder, då pappan är ständigt frånvarande under deras uppväxt.

Efter att Days pappa dör och Day själv tvingats lämna familjen tar Day över samma roll som pappan tidigare haft. Han är aldrig fysiskt närvarande i familjen, utan förser dem endast med mat och pengar. Days bild av kärnfamiljen är idealiserad och romantiserad – för honom är familjen det allra viktigaste och hans högsta önskan är att de ska få vara en familj igen.

I Junes tankar existerar bilden av kärnfamiljen inte över huvud taget – kanske för att hon aldrig har upplevt den på samma sätt som Day har. Hennes föräldrar var forskare och dog när hon var så pass liten att hon inte kommer ihåg dem. Istället är det hennes bror Metias som tagit hand om henne. June tänker sällan på sina föräldrar, medan hon desto oftare uttrycker saknaden efter Metias.

Medan Day är väldigt fixerad vid att se till sin familj, reflekterar June inte speciellt mycket över att hon skulle kunna förlora den lilla familj hon har. I början av *Legend* får June veta att hennes bror blivit dödad. Hon uttrycker att hon förstår redan i förväg vad som har hänt, men tänker ändå:

I'm actually glad that Metias isn't the one waiting at the door. He'd see my getup [training uniform] and know that I'm headed out to the track. Defying him again.<sup>48</sup>

Trots att June uttrycker att hon redan förstår vad budbäraren ska säga, tänker hon ändå att hon är glad över att Metias inte ser henne i träningskläder.

Skillnaden i synen på familjen kan mycket väl bero på att June knappt kommer ihåg sin familj, men det är även befogat att ställa frågan: Blir kärnfamiljen viktigare när en inte har så mycket mer än just den? Handlar Days fixering vid familjen om att det är det enda han har? För människorna som bor i den undre klassen finns inga skyddsnät. De måste helt enkelt ta hand om varandra.

---

<sup>48</sup> *Legend*, s. 37.

Skillnaden mellan Junes och Days olika syn på familjen kan även bero på de olika typer av miljöer de är uppvuxna i. Medan June är uppväxt i en skyddad miljö där det egentligen inte finns några direkta hot, är Day uppvuxen i en desto mer osäker miljö. I slumkvarteren är pesten inte den enda risk som finns – att bli dödad av soldater eller poliser är även det något som de fattiga måste oroa sig för. Utöver det är slagsmål vanligt förekommande på barerna, och de yrken som de i slumsektorerna har är mer riskfyllda än de yrken de rika har. Risken att bli dödad i Days uppväxtmiljö är definitivt större än vad den är i Junes uppväxtmiljö.

Givetvis går det inte heller att bortse från genusaspekten här. Day är den manliga beskyddaren av familjen, medan June istället är den som blir beskyddad av sin storebror – båda två helt i linje med Nikolajevs schema.

I förhållandet mellan Day och June får båda två vara både sårbara och beskyddande. June får rädda Day från hans avrättning, men det är också hon som lyckas ta honom till Las Vegas för att leta efter Patrioterna. Eftersom Day skadas när de flydde från Los Angeles är det återigen June som måste rädda honom från Republikens trupper i Las Vegas. När June senare i berättelsen blir sjuk är det istället Day som måste beskydda henne, och rädda henne undan Patrioterna.

#### 2.2.5 Utbildning, fysik och självkontroll

Karaktärernas fysik är i berättelsen tätt sammankopplade med deras klasstillhörighet och utbildning. Day är snabb, men skadad. När Republiken experimenterade på Day efter the Trials fick han en permanent skada i knät. Det gör att han inte är så pass snabb som han skulle kunna vara, och inte heller orkar speciellt mycket. När han lyckas vandra uppåt på klasskalan får han även ett nytt knä, som gör honom både starkare och snabbare än tidigare.

June däremot är både frisk och stark. I och med sin utbildning är hon vältränad och skolad i närstrid – en kunskap hon sedan även förmedlar vidare till Day.<sup>49</sup> När June blir involverad i ett gatuslagsmål tänker hon: "I'm not worried about losing this fight. I'm more worried that I'll accidentally kill my opponent."<sup>50</sup>

June har inte bara tränats till att vara stark, snabb och smidig, utan också till att ta egna beslut och att tänka rationellt – vilket Day alltså inte fått lära sig på samma sätt. Han låter ofta känslorna ta överhanden. Vid ett tillfälle äventyrar han en av Patrioternas aktioner när han får syn på en tågagn där han tror att hans bror finns. June har alltså skolats till att frångå den

---

<sup>49</sup> *Prodigy*, s. 258.

<sup>50</sup> *Legend*, s. 105.

kvinnliga roll som Nikolajeva målar upp – istället för att vara beroende och passiv har hon tränats till att göra aktiva val. Day har inte blivit skolad på samma sätt, utan är mer känslostyrd – vilket Nikolajeva menar är typiskt kvinnligt.

Samtidigt är June även den som är tillräckligt alert och alltid vet vad de ska göra – till och med när hon är sjuk. När June och Day lyckas ta sig in i Kolonierna för att leta efter ett sjukhus blir de stoppade av en ordningsvakt. Trots att June knappt är vid medvetande är det ändå hon som lyckas rädda dem ur situationen genom att snabbt tala om för ordningsvakten vilket företag de tillhör.

Medan Day oftast är emotionell och känslostyrd är June hans motsats. Hon kan kontrollera sina känslor väl. När hon får reda på att Day ska avrättas en dag tidigare än planerat visar hon inga tecken på panik, utan fortsätter lugnt konversationen hon för.

Dock kan även June bete sig irrationellt och känslostyrt – eller rationellt, beroende på vilken synvinkel det ses ur. När hon räddar Day från hans avrättning förlorar hon sin höga ställning och måste fly tillsammans med honom. Det kan ses som irrationellt att äventyra sitt eget liv på det sättet för en annan människa. Å andra sidan är Day oskyldig till det brott han står anklagad för och June räddar honom när han inte bör avrättas. I slutändan är det Days överlevnad som räddar Republiken både från folkuppror och att övertas av Kolonierna – vilket gör att det kan ses som det rationella valet att rädda honom från avrättningen.

Både Day och June kliver stundvis utanför sina roller som antingen rationella eller känslostyrda. När Day får reda på att han är sjuk och snart kommer dö väljer han att inte berätta något för June, utan avslutar istället deras relation. June har då blivit erbjuden att bli Elektorns Princeps-Elect – att tränas till att bli Elektorns närmaste rådgivare – vilket skulle innebära att hon och Day skulle behöva spendera mycket tid ifrån varandra om hon tackade ja.

Trots att Day tidigare valt att kämpa för saker istället för att på en gång ge upp, säger han: ”June [...] It will never, ever work out between us. [...] We weren't meant to be.” och döljer dem känslor han egentligen har för henne.<sup>51</sup>

När Day byter roll till att bli den rationella och känslokalla, växlar även June roll. När Day blir känslokall får June svårare att kontrollera sina egna känslor – kanske för att Day handskas med situationen så annorlunda jämfört med vad hon är van vid. Här sker även ett statusskifte. June är i vanliga fall den som har mest kontroll över situationen. Här är det istället Day som har kontroll. Som en sorts metakommentar tänker June:

---

<sup>51</sup> *Prodigy*, s. 352.

It'd be so easy for me to figure out some compromise with [the Electors] offer, or even to just turn it down altogether. Why didn't he suggest *that*? I thought Day was the more emotional of the two of us.<sup>52</sup>

Istället är det hon som inte klarar av att kontrollera sina känslor. Det är June och inte Day som försöker lirka med och lösa situationen. ”We'll figure out a way”, säger hon.<sup>53</sup>

Enligt Nikolajeva trycks de kvinnliga karaktärerna tillbaka till en kvinnlig stereotyp. Dock uppmuntras June till att vara både självständig och stark, medan Day i sin tur inte gör det. I det här fallet har det att göra med de två karaktärernas klassbakgrund, då June tränas till att bli mer rationell och stark.

### 2.3 Klassresor

Genom trilogin förekommer en del klassresande – det vill säga: Flera karaktärer byter under berättelsens gång klasstillhörighet. I *Days fall* handlar det om en klassresa från underklass till överklass. June å sin sida startar i en rik sektor, går över till att vara hemlös i slummen – för att sedan gå tillbaka till en rik sektor.

Det finns en annan karaktär i boken som likt Day kommer från slummen, men som lyckas göra en klassresa uppåt – Thomas. Thomas lyckas få ett högt, men inte lika bra resultat som Day, på sina *Trials*. Ändå lyckas han få en högt uppsatt position inom militären, trots att han liksom Day kommer från en fattig sektor.

Det finns tre förutsättningar som möjliggör Thomas klassresa som Day saknar. Till att börja med är Thomas pappa vaktmästare i huset där June och hennes familj bor. Thomas lär känna Junes bror Metias redan när de är små. När Thomas ska utbildas får han tack vare sin vänskap med Metias chansen att gå på en fin skola och så småningom en tjänst inom militären där han har möjlighet att utvecklas och klättra på karriärstegen.

Efter att Thomas dödat sin vän Metias fortsätter han ändå på skalan. Då har han alltså redan fått utbildning och blivit inskolad i militären. Det och hans trogenhet gentemot Republiken hjälper honom. Han lyder överordnade blint och ifrågasätter aldrig Republikens motiv – vilket alltså gör att han kan fortsätta ta sig uppåt även efter sin väns död.

Day saknar den kontakt med de rika sektorerna som Thomas har genom Metias. På grund av den behandling Day får utstå efter *the Trials* grundar han även en stark misstro gentemot

---

<sup>52</sup> *Prodigy*, s. 350. Kursiv i original.

<sup>53</sup> *Ibid.*, s. 352.

Republiken. Istället för hyllad – likt June – blir han en ökänd och mycket eftersökt brottsling. Därmed står han lägst i rang av alla i Republiken.

Så småningom kommer även Days klassresa. Han får dock inte chansen att flytta till en rik sektor förrän han deklarerat sig själv trogen till Republiken. Lehtonen skriver att lägre klasser inte betraktas som riktiga människor eftersom de inte kan nå upp till överklassens normer.<sup>54</sup> Här visas det dessutom att det inte är möjligt att göra en klassresa utan att uppfylla normerna – i det här fallet att stödja Republiken – för överklassen.

Ännu en faktor som möjliggör Days klassresa är det stöd han har hos den lägre klassen. De följer honom, och han har makt över dem. Elektorn har helt enkelt inget annat val än att samarbeta med Day, eftersom Day annars skulle kunna se till att ett inbördeskrig bryter ut i Republiken. Det gör att han varken behöver socialt eller kulturellt kapital, vilket möjliggjort Thomas klassresa.

Junes klassresa går istället nedåt. När hon hjälper Day att fly från hans avrättning blir hon en lika eftersökt brottsling som han redan är. Här går det att se ett liknande mönster som vid Days och Thomas klassresor uppåt – samtidigt som hon väljer att sluta vara Republiken trogen betraktas hon som en brottsling. När hon väl blir benådad igen och kan återgå till sin tidigare klass är det på grund av att hon återigen säger sig vara Republiken trogen, samt har en social kontakt i form av Republikens nye Elektor, som hon känner sedan tidigare.

Thomas gör under berättelsens gång en klassresa nedåt till att betraktas som brottsling. Hans trohet och tendens att alltid följa order straffar sig till slut, eftersom villkoren för vad som ses som troget ändras. I början av första boken får han order om att mörda sin vän Metias, eftersom Metias upptäckt att Republiken dödade hans och Junes föräldrar och han nu vill bekämpa Republiken. När Thomas utför handlingen ses det som ett prov på hur lojal han är gentemot Republiken. Här syns en väldigt tydlig ideologi i berättelsen. Den hyllar individens tänkande och att följa sin egen väg istället för att följa makten.

När en ny Elektor tillsätts, Anden, förändras förutsättningarna. Anden ser till så att Thomas blir dömd för mordet på Metias (tillsammans med personen som gav ordern). Det visar att det inte bara gäller att ständigt vara trogen Republiken, utan att förutsättningarna för vad som ses som trogenhet – och därmed vad som kan möjliggöra klassresor – kan förändras och är beroende av vem som har den yttersta makten. Det som betraktades som troget under den tid då Andens pappa var Elektor – i det här fallet att mörda Metias – ses som en brottsling handling när Anden är Elektor.

---

<sup>54</sup> Lehtonen, s. 258.

Liksom Lehtonen skriver förlorar både June och Thomas sina rättigheter och privilegier när de bryter mot de normer som råder inom den klass de befinner sig i. I Junes fall handlar det om ett sådant tillfälle när hennes behov av att vara sig själv är större än det att följa normen. Hon vet vad konsekvenserna av hennes handlande kommer bli – att hon blir utfrysad och förlorar de rättigheter hon har – men väljer ändå att rädda Day från att bli avrättad för ett brott han inte har begått.

När Thomas mördar Metias gör han det enda han kan göra för att få stanna kvar där han befinner sig. Trots det är det i slutändan den handlingen som gör att han tas ifrån sin höga position. Medan June belönas för att ha brutit en order, straffas Thomas för att ha följt en order. Här visas det som Lehtonen skriver – att även om något verkar vara valfritt så styrs personen som måste välja av det som är norm. Thomas straff är en tydlig markering att han hade ett val, men han valde fel. June premieras i längden och gjorde därmed rätt val när hon fritog Day.

#### 2.4 Efter klassresorna

Lehtonen skriver att karaktärernas identiteter inte förändras av möten med andra klasser, men både June och Day förändras. I början av berättelsen ser June nästan föraktfullt på den lägre klassen. Hon sympatiserar inte med dem. I slutet av berättelsen strävar hon efter rättvisa mellan klasserna på samma sätt som Day gör. Trots det ifrågasätter varken June eller Day att klasserna existerar. Det lyckliga slutet består inte i upplösandet av klasser, utan bara större rättvisa mellan klasserna.

I början av berättelsen, innan June gett sig av till slummen för att leta efter Day, har hon inget perspektiv på hur bra hon har det. Hon är blind för sina privilegier. Vid ett tillfälle tänker hon: ”I wish the Republic would hurry up and win this war already so that for once we might actually get a whole month of nonstop electricity.”<sup>55</sup> Day i sin tur reflekterar på följande sätt: ”Electric lights shine from each floor—a luxury only government buildings and the elite’s homes can afford.”<sup>56</sup> Medan Day aldrig haft elektricitet själv, och drömmer om att någon gång i sitt liv få se Kolonierna – som enligt sägnen ska glittra av alla elektriska ljus – drömmer June om att få ha elektricitet en hel månad i sträck.

När June först kommer till en av de fattiga sektorerna tänker hon såhär:

---

<sup>55</sup> *Legend*, s. 20.

<sup>56</sup> *Ibid.*, s. 23.

People walk around trash piled against the walls as if it isn't even there. [...] What a bunch of cons, men who had barely passed their Trials. I wonder if I can catch the plague from these people, even though I'm vaccinated. Who knows where they've been.<sup>57</sup>

Hon verkar inte speciellt mån om deras välbefinnande, utan ser snarare med förakt på människorna som bor där. Hon tycker att de är ”a bunch of cons”, och verkar tycka att det är deras eget fel att de har de sämre än vad hon har det.

Här syns tydligt att June inte betraktar den lägre klassen som riktiga människor, vilket Lehtonen skriver om. För June är de ”less-than-humans”, vilket även illustreras i hennes kommentar ”[w]ho knows where they've been”. June ser ner på människorna i dem fattiga sektorerna, eftersom de inte är lika smarta, rena och friska som hon och dem andra i de rika sektorerna är. Hon betraktar dem inte som riktiga människor, eftersom de inte lever upp till normerna för överklassen.

I slutet av berättelsen har hon dock förändrat synen på de fattiga, och tycker att de är lika mycket värda ett värdigt liv som dem i juvelsektorerna. Hon slutar betrakta dem som bara fattiga, och börjar istället se människor. Här frångår berättelsen det Lehtonen skriver om att lägre klasser ses som ”less-than-human” för att de inte kan leva upp till överklassens normer. Den lägre klassen kan fortfarande inte nå upp till överklassens normer, men ändå börjar June betrakta dem som lever i fattiga sektorer som människor.

I *Champion* kritiserar June Elektorn Andens val att placera de fattiga människorna i fattiga sektorer – som är mindre säkra – och dem rika människorna i juvelsektorer – som är mer säkra. Hon ifrågasätter hans val: ”Where are we placing the upper-class families? [...] In a gem sector, I'm sure? I find it difficult now to say something like this without a sharp edge in my voice.”<sup>58</sup>

Hon visar dock förståelse för båda sidor: ”I don't answer, simply because I have nothing to argue against. What *is* there to do about this situation? It's not like Anden can uproot the entire country's infrastructure in the span of a year.”<sup>59</sup>

Junes förändring börjar redan efter att hon besökt slumkvarteren för att leta efter Day. När hon kommer tillbaka efter att ha tagit fast Day måste hon närvara vid en gala för att fira att de äntligen lyckats fånga Republikens mest eftersökta brottsling. Hon tänker: ”This dress could've

---

<sup>57</sup> *Legend*, s. 96f.

<sup>58</sup> Marie Lu, *Champion* (New York 2013), hädanefter endast *Champion*, s. 187.

<sup>59</sup> *Ibid.*, s. 187. Kursiv i original.

bought a kid in the slum sectors several months' worth of food.”<sup>60</sup> och senare hemma reflekterar hon över ett glas hon äger:

This antique glass was a gift, supposedly imported from the Republic's islands of South America. It's worth 2,150 Notes. Someone could've bought a plague cure with the money spent on this glass that I use to drink water out of.<sup>61</sup>

I början verkar hon tycka att det är de fattigas eget fel att de befinner sig i en fattig sektor. Ju mer hon lär sig om Republiken och hur den behandlar invånarna i dem fattiga sektorerna, desto mer börjar hon känna medlidande för dem.

Som jag nämnde tidigare har pesten en segregering roll i Republiken, och det är just det här som pesten hjälper Republiken att undvika – att de rika får reda på dem fattigas situation och vill förändra hur Republiken styrs. När June väl får kontakt med dem fattiga sektorerna och de som bor där börjar hon reflektera både över deras tillvaro och sin egen i förhållande till deras. När hon gör det inser hon att situationen inte är hållbar och börjar ifrågasätta hur Republiken styrs.

Trots att Day får flytta till en juvelsektor och får tillgång till både fina uniformer och tjänstefolk, fortsätter han att identifiera sig med personerna som bor i de fattiga sektorerna. Det är också där och hos hans familj som hans lojalitet främst ligger. I slutet av *Prodigy* visas det även att June fortfarande ser Day som ”the boy from the streets”. Hon ser honom med andra ord fortfarande som den hemlösa pojke hon mötte i början av *Legend*, trots att han i *Prodigy* flyttat till en rik sektor och är renare, friskare och har helare och finare kläder än han haft tidigare.<sup>62</sup>

När Kolonierna bombar San Francisco måste staden evakueras. De som bor i rika sektorer evakueras ner i underjordiska bunkrar, medan de fattiga måste stanna ovanjord. Day ifrågasätter Elektorn och hotar honom med att starta ett uppror om han inte gör något åt de fattigas situation.

Tidigare skrev jag att Day inte ser sig själv som en riktig människa, eftersom han inte lever upp till överklassens normer och därför inte värdesätter sig själv. När han blir godkänd av överklassen börjar han värdesätta sig själv och sina önskemål. Han blir därmed mer självvisk och använder den makt han har för att gynna sig själv.

Efter att Day återförenats med sin pestsmittade bror Eden, som Republiken använt som biologiskt vapen, ber Elektorn Day om att få använda Eden för att få fram ett motgift. Day

---

<sup>60</sup> *Legend*, s. 175.

<sup>61</sup> *Legend*, s. 251.

<sup>62</sup> *Prodigy*, s. 354.



bestämmer utan att prata med sin bror att de inte ska få använda Eden, eftersom Republiken inte kan garantera Edens säkerhet. När Eden så småningom får reda på vad Day bestämt säger Eden till Day att det inte är Days beslut. Day svarar med att han inte klarar av att förlora Eden också, varpå Eden svarar: "If there's one thing I know about you, [...] it's that you're not selfish."<sup>63</sup> Därefter tänker Day:

Selfish. I *am* selfish—I want Eden to stay protected, out of harm's way, and screw whatever he thinks about that. [...] And now [Eden's] offering himself up, a sacrificial lamb to the slaughter, and I can't understand why.

No. I do understand. He is me—he's doing what I would've done.

But the thought of losing him is too much to bear.<sup>64</sup>

Här visar Day, som tidigare varit osjälvisk och självupppoffrande, för första gången i berättelsen även en självisk sida. Orsakerna till varför Day vill skydda Eden är främst för Days egen skull – "the thought of losing him is too much to bear" – snarare än för Edens. Day har här med andra ord kommit till en punkt där han inte klarar av att förlora mer. Han säger till Eden: "[W]e've lost Mom and John. Dad is gone. You're all I have left. I can't afford to lose you too."<sup>65</sup>

Dessvärre får vi inte definitivt veta hur berättelsen slutar för Day. I slutet av berättelsen blir han skadad och glömmet bort allt som hänt under den tid som trilogin utspelar sig. Allt som händer efter det skildras uteslutande ur Junes perspektiv, så vad som egentligen händer med Day samt om och hur hans erfarenheter i slutändan påverkar honom får läsaren aldrig veta.

Day har alltid haft en viss makt, eftersom han som brottsling har saboterat för Republiken. Makten har dock alltid kommit med ett pris: för varje attentat han utför blir han mer eftersökt, och risken att bli fängslad ökar.

I *Prodigy* förändras dock hans situation, och han får än mer makt än han haft tidigare. Det är då han inser att människorna i de fattiga sektorerna väntar på vad han ska göra, och följer honom. I *Prodigy* upplever han makten som överväldigande, den blir enligt Trites förtryckande istället för frigörande:

---

<sup>63</sup> *Champion*, s. 124.

<sup>64</sup> *Ibid.* Kursiv i original.

<sup>65</sup> *Ibid.*

I'd *wanted* the power to fight back, yeah? That's what I was *trying* to do for all these years, wasn't I? Now they're handing the power to me... but I don't know what to do with it.<sup>66</sup>

I *Champion* har han istället lärt sig att utnyttja makten, vilket gör att han istället upplever makten som frigörande:

"If you don't make a bigger effort to protect the poor *right now*, I can practically guarantee that you'll have a full-on riot on your hands. Do you *really* want that while the Colonies are attacking?"<sup>67</sup>

I slutet av berättelsen för Day befäl över en mindre grupp patrioter. Det gör att hans fokus tas ifrån den makt han har över folket och Elektorn.

Trites skriver att makt kan fungera både frigörande och förtryckande för subjektet. I Days fall fungerar det som både och. När han väl vant sig vid makten kan han använda den för att ta sig dit han vill, men innan han vant sig fungerar det istället förtryckande.

June å sin sida, har alltid haft makt. Hon har haft ett övertag i och med att hon är Republikens smartaste barn, och har därför kunnat göra vad hon vill. Inte ens när hon kommer tillbaka till Republiken som brottsling behandlas hon som en sådan.

När hon får mer makt i rollen som Princeps-Elect blir hon istället obekvä. När hon får politisk makt fungerar det istället förtryckande för henne. Till Elektor Anden säger hon:

"I'm sorry, Anden, but I don't know whether I'm cut out to be a politician. I'm a *soldier*. I don't think you should consider me as a temporary Elector in your absence, and I'm not sure whether I should continue on as your Princeps-Elect."<sup>68</sup>

Hon klarar alltså inte av den makt hon får, utan avsäker sig en del av makten. Frågan är varför det är just June som inte klarar av makten och väljer att avsäga sig den. Å ena sidan avsäger hon sig en maktposition, men väljer att istället återgå till att vara soldat – med andra ord ett våldsamt och fysiskt yrke. Alltså ett yrke som Nikolajeva skulle se som stereotypiskt manligt.

---

<sup>66</sup> *Prodigy*, s. 153. Kursiv i original.

<sup>67</sup> *Champion*, s. 106. Kursiv i original.

<sup>68</sup> *Ibid.*, s. 249. Kursiv i original.

### 3 Avslutande diskussion

I förhållandet mellan Day och June går det att se starka avvikelser från Nikolajevas schema över kvinnliga och manliga stereotyper. Dels har både June och Day karaktärsdrag som enligt Nikolajeva inte hör till deras kön, men även för att det finns stora brister i Nikolajevas uppställning. De egenskaper som Nikolajeva listat som motsatser behöver inte nödvändigtvis vara motsatser, och hennes undersökning verkar inte ta hänsyn till att karaktärer ibland har en tendens att reagera olika beroende på situationen. Om alla karaktärer skulle följa hennes uppställning skulle de vara otroligt platta och ensidiga. Visserligen skriver Nikolajeva att fantasy och science fiction kan porträttera kvinnor som icke-stereotypa, men hon ger aldrig några exempel på detta och hon nämner inget om att undantaget även skulle gälla män. Givetvis skulle det även kunna vara därför varken Day eller June passar in i de mallar hon har ställt upp.

Till exempel undrar jag vem som avgör vad som är rationellt eller inte. I den här berättelsen visas det tydligt att det som kan ses som rationellt för stunden inte behöver vara det rationella i längden. När June räddar Day från avrättningen kan det till en början ses som det irrationella – känslostyrda – men är i längden det som båda karaktärerna och Republiken tjänar mest på. Helt plötsligt blir Junes irrationella handling rationell. På samma sätt kan det ses som rationellt av Thomas att följa order, vilket han senare straffas för. Vad som är rationellt eller inte rationellt är relativt och styrs av många olika faktorer.

Utöver att vad som är rationellt är relativt, innehar både June och Day båda sidor av vissa av Nikolajevas ”egenskapspar”. Båda är sårbara och beskyddande. De får vara omväxlande starka och svaga. Ibland är de känslostyrda och visar sina känslor, och ibland är de mer känslokalla. Även om huvuddragen i deras beteenden ofta väger över på antingen den ena eller den andra sidan händer det att de tar steg över gränsen. Deras egenskaper är mer varierade än vad Nikolajevas uppställning av stereotyper visar. Det visar även att varken June eller Day kan betraktas som ”in drag”, eftersom ingen av dem har ensidigt manliga eller kvinnliga egenskaper.

Nikolajevas uppställning skulle också behöva en mer intersektionell analys. Många av Junes egenskaper är kopplade till hennes klass och ställning, liksom många av Days egenskaper är kopplade till hans klass. June är till exempel skolad till att vara stark och aktiv, vilket direkt möjliggjorts av att hon vuxit upp i en rik sektor. Samtidigt skulle jag säga att Days självuppoffrande sätt är en del av hur han har vuxit upp. June och Day har under sina olika uppväxter konstant värderats på olika sätt – the Trials är bland annat ett sådant sätt – vilket även påverkat hur de ser på sig själva. Det har gjort June mer egoistisk, medan Day är mer självuppoffrande.

Dessutom skulle jag säga att det finns fler sidor av egenskaperna än vad Nikolajeva vill framhäva. Days omtänksamhet om familjen är enligt Nikolajevas schema kvinnligt, trots att hans roll i familjen snarare för tankarna till en frånvarande pappa, än en typiskt kvinnlig gestalt.

Jag skrev ovan att Junes och Days egenskaper är kopplade till deras klasstillhörighet, vilket jag kort vill återkomma till. Jag skulle definitivt säga att deras egenskaper är kopplade till klass, men kanske ännu mer till hur de behandlats på grund av deras klasstillhörigheter. June har fått fördelar i livet tack vare sin klasstillhörighet, och Day har haft motsättningar i livet på grund av sin klasstillhörighet. Det handlar snarare mer om omgivningens syn på människorna i den klass de tillhör och att den ena får fördelar på den andres bekostnad, snarare än den ekonomiska fördelen June har.

Kvinnan av börd och mannen av folket är ett vanligt sätt att skapa jämställdhet i litteratur, ett motiv som alltså dyker upp även här. Jag skulle dock inte säga att skapar jämställdhet mellan Day och June, utan snarare tvärtom. June är genomgående överordnad Day – dock med vissa undantag. June är den som ständigt har ett övertag i deras förhållande och Day är betydligt mer osäker i relationen till June.

Som jag nämnt tidigare skriver Lehtonen att karaktärerna i hennes studie inte lär sig något av sina möten med andra klasser, vilket inte stämmer i det här fallet. Både June och Day lär sig saker om sig själva och klasssystemet genom sina möten med andra klasser – kanske framför allt förändras de av mötet med varandra. De anammar de bästa egenskaperna hos den andre och gör dem till sina egna. June blir mer ödmjuk och får en annorlunda syn på både sin egen och andras tillvaro. Days möte med andra klasser får honom att sätta högre värde på sig själv.

Både Day och June får under berättelsen uppleva både att ha makt och att vara maktlösa – något som Trites menar är avgörande för mognadsprocessen. När de rör sig mellan olika klasser rör de sig också mellan att inneha makt och att vara maktlösa. De förändringar som de båda karaktärerna går igenom innebär kanske snarast att de får perspektiv på sin egen makt. När June möter människorna som bor i slumkvarteren inser hon hur bra hon själv har det – men efter att ha interagerat med dem mer och själv upplevt deras maktlöshet inser hon även vilken makt hon har som barn av överklassen, och hur hon kan använda makten. När hon väljer att inte bli Elektorns Princeps-Elect väljer hon också vilken plats hon vill ha i hierarkin – såvida nu en kvinna kan ”välja” att avsäga sig makt, eller om hon bara är offer för en struktur.

Days resa skulle jag säga är lite mer komplicerad att analysera – dels för att läsaren aldrig får någon riktigt klar bild av hur den slutar. Under tidens gång rör han sig mellan klasser och förhandlar med den makt han har. Han utnyttjar den och prövar dess gränser. När Day i slutet

blir upptagen av att styra den mindre gruppen Patrioterna och hans fokus tas ifrån den makt han har skulle kunna vara ett sätt att visa att han hittat sin plats i hierarkin.

Förhållandet mellan June och Day får mig osökt att tänka på jämförelsen att kvinnan är naturen, medan mannen är kulturen – vilket Sherry B. Otner skriver om i ”Is female to male what nature is to culture”. Hon menar att kvinnor ligger närmare naturen i och med att de föder och ammar, medan männen är närmare kulturen då de spenderar mer tid utanför hemmet där de kan skapa fler kontakter och bli mer bildade. Män är överordnade kvinnor eftersom kulturen står över naturen.<sup>69</sup> Kopplat till Skeggs teorier om att det kulturella kapitalet är ojämnt fördelat blir det även en klassfråga. Om endast de med stort ekonomiskt kapital har tillgång till exempelvis utbildning är de på samma sätt överordnade underklassen som Otner menar att män skulle vara överordnade kvinnor. Det här synsättet är förstås väldigt förlegat, men jag tycker ändå att det är intressant att applicera det på ett klassperspektiv.

I relationen mellan June och Day skulle jag säga att det går att se – om än inte precis detsamma – något liknande. Days egenskaper innehåller någon sorts obearbetad renhet, han gör det han känner för, medan June snarare står för något mer bearbetat, kontrollerat. Här blir distinktionen mellan natur och kultur snarare en klassfråga än en fråga om kön. June har tack vare sin klass tillgång till den utbildning som gjort henne mer tränad. I övrigt går det även att se att June har större rörelsefrihet och kan skapa fler kontakter än vad Day kan, eftersom Day är en eftersökt brottsling.

Problemet med att göra klassresor uppåt i Republiken är att de i teorin är omöjliga. Jag har tidigare konstaterat att de kräver tre saker: kulturellt kapital, socialt kapital och trogenhet gentemot republiken (alternativt måste personen redan inneha makt, vilket jag kommer återkomma till). Den del av det kulturella kapitalet som krävs – alltså utbildning – finns bara tillgängligt för dem som redan tillhör den övre klassen. För att kunna göra en klassresa från underklass till överklass måste du alltså skaffa dig något som egentligen bara finns tillgängligt för dem som redan tillhör överklassen.

De olika klasserna är strikt segregerade – inte enbart geografiskt utan även med hjälp av pesten – vilket gör det i princip omöjligt att skaffa socialt kapital om du tillhör underklassen. Här kommer även Lehtonens tolkning av Butler in; människor i de lägre klasserna blir betraktade som ”less-than-human” eftersom de inte når upp till överklassens ideal – vilket de alltså inte kan göra utan ekonomiskt kapital. Med andra ord omöjliggör det för den lägre klassen

---

<sup>69</sup> Sherry B. Otner, ”Is female to male what nature is to culture” i *Women, culture and society*, red: Michelle Zimbalist Rosaldo och Louise Lamphere (Stanford 1974), s. 68-87.

att skaffa socialt kapital – eftersom överklassen inte betraktar de lägre klasserna som riktiga människor.

De lägre klasserna blir så pass dåligt behandlade att trohet gentemot Republiken knappast är vanligt förekommande.

I praktiken är dock klassresor möjliga – vilket visas flera gånger i böckerna. Jag skulle dock säga att det som i berättelsen möjliggör karaktärernas klassresor till stor del är tur och undantag. I Thomas fall handlar det om ett undantag från segregeringen och att hans vän Metias förmodligen var tillräckligt liten för att inte ha hunnit skolas in i överklassens normsystem.

I Days fall är en klassresa möjlig tack vare hans makt över människorna i dem fattiga sektorerna. Hans makt fungerar snarast som en typ av utpressning, där Elektorn inte har något annat val än att stå på god fot med Day.

## 4 Sammanfattning

I uppsatsen har syftet varit att undersöka hur de två huvudkaraktärerna June och Day i Marie Lus Legendtrilogi är knutna till deras klass och kön. Jag har utgått ifrån frågeställningarna: 1. På vilket sätt är karaktärernas identiteter formade av deras klass- och könstillhörighet? 2. Vad möjliggör eller orsakar klassresor i böckerna? Och 3. Hur påverkas karaktärernas identiteter av att röra sig mellan klasser?

Sammanfattningsvis går det att se att de två huvudkaraktärernas klassbakgrunder har spelat större roll för skapandet av deras identiteter än vad deras kön har. June, som kommer från överklassen, har hela sitt liv blivit behandlat som ett underbarn och har därmed blivit mer egoistisk än vad Day har. Day, som är uppvuxen i slumkvarteren i samma stad, har behandlats sämre under sitt liv och sätter inte lika stort värde på sig själv. Eftersom June har tillhört överklassen har hon fått tillgång till utbildning som gjort henne snabb, stark och rationell. Day, som inte fått tillgång till samma utbildning, är mer känslostyrd än vad June är, och har inte en lika stark och snabb kropp som June har.

I berättelsen förekommer en del klassresor uppåt. Klassresorna möjliggörs av kombinationen av socialt kapital, kulturellt kapital och att personen i fråga erkänner sig lojal gentemot Republiken – såvida en inte redan har makt. Day gör en klassresa tack vare att han redan har makt över de lägre klasserna, men blir ända inte upptagen i överklassen förrän han meddelar att han är trogen Republiken.

Day och June påverkas av deras möten med andra klasser – men framför allt av deras möten med varandra. June får mer perspektiv på sitt liv i överklassen när hon ser hur de i slumsektorerna lever. Hon får uppleva både att ha makt och att vara maktlös, vilket i slutet av berättelsen gör att hon avsäger sig en del av den makt hon under berättelsens gång får.

Day inser sitt värde när han får komma till en rik sektor och blir behandlad på ett annorlunda sätt än vad han brukar. Han blir därmed mer självisk.

## 5 Käll- och litteraturförteckning

### 5.1 Skönlitteratur

Lu, Marie, *Champion* (New York 2013)

Lu, Marie, *Legend* (New York 2011)

Lu, Marie, *Prodigy* (New York 2013)

### 5.2 Sekundärlitteratur

Arping, Åsa, ”Folkhemmet tur och retur” i *Genusvetenskapliga litteraturanalyser*, 2 uppl., red: Åsa Arping och Anna Nordentstam (Lund 2010), s. 211-233

Basu, Balaka, Broad, Katherine R. och Hintz Carrie, ”Introduction” i *Contemporary dystopian fiction for young adults: Brave new teenagers*, red: Balaka Basu, Katherine R. Broad och Carrie Hintz (New York 2013), s. 1-15

Bradford, Clare, Mallan Kerry, Stephens, John & McCallum, Robyn, *New world orders in contemporary children's literature: Utopian transformations* (Basingstoke 2011)

Hintz, Carrie och Ostry, Elaine, ”Introduction” i *Utopian and Dystopian Writing for Children and Young Adults*, red: Carrie Hintz och Elaine Ostry (New York 2003), s. 1-20

Lehtonen, Sanna, ”‘I’m glad I was designed’: Un/doing gender and class in Susan Price’s ‘Odin Trilogy’” i *Children's Literature in Education* 2012:43, s. 242-259

Ljungquist, Sarah, *Den litterära utopin och dystopin I Sverige 1734-1940* (Hedemora 2001)

Lykke, Nina, ”Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusforskningen”, *Kvinnovetenskaplig Tidskrift* 2003:1, s. 48-56

Nikolajeva, Maria, *Barnbokens byggklossar*, 2 uppl., (Lund 2004)

Otner, Sherry B., ”Is female to male what nature is to culture” i *Women, culture and society*, red: Michelle Zimbalist Rosaldo och Louise Lamphere (Stanford 1974), s. 68-87

Trites, Roberta Seelinger, *Disturbing the universe: Power and repression in adolescent literature* (Iowa City 2000)

### 5.3 Otryckta källor

Nationalencyklopedin, ”Dystopi”, <http://www.ne.se/dystopi>, 2014-05-28

Tore Frängsmyr/Nationalencyklopedin, ”Utopi”, <http://www.ne.se/utopi/337158>, 2014-05-28